

Ierosināts fonds ar 101.000 dol. solījumos

TAS SAUKSIES „LATVIAN FOUNDATION“ UN DOMĀTS
KULTŪRAS DARBA ATBALSTĪŠANAI

Fonda dibināšana 1969. gada 13. septembrī

42 iniciātori no dažādām ASV un Kanādas vietām, pārstāvēdami, pēc Dr. V. Muižnieka informācijas, 101.000 dolaru lielu iemaksu solījumu. 2. novembrī pulcējās Detroitā, lai izraudzītu Latviešu fonda (Latvian Foundation) pagaidu valdi un pagaidu darbības noteikumus, kas sagatavotu ceļu fonda dibināšanai nākamajā gadā. Fonda domāts latviešu kultūras darba atbalstīšanai.

„Kas būtu darāms vēl vienam jaunam latviešu fondam?“ saziņējot par „ugunsdzēsēju funkciju“ atsūtītajā referātā jaunā prof. J. Peniķis un sniedza šādu atbildi: „Manuprāt, vislielākā nepieciešamība nākamajos gados būs kombinēt pēc kādas pārdomātas formulas „sēklas naudas“ un „ugunsdzēsēju“ funkcijas, ar uzsvaru uz pirmo. Es neparedzu, ka mūsu jau nostiprinātie fondi un organizācijas drīzumā kļūs gribīgāki uzņemties riskus, ko tie līdz šim noraidījuši. Es neparedzu arī, ka tuvākajā nākotnē mūsu politiskās un kultūras problēmas drastiski mainīsies. Tajā pašā laikā apstākļi ap mums, ko mēs nevaram kontrolēt, mainās visu laiku. Tā tad, mums būs jaunas iespējas, ar kurām derētu eksperimentēt, jaunas idejas, kurām vajadzētu dot iespēju attīstīties.“

Iniciātoru sanāksme nevēlējās debatēt par šādu „pārdomātu formulu“, lai savu atzinumu veidā fonda vadībai „nesasaistītu rokas“ kultūras darbam atvēlēto līdzekļu sadalei, kupi, pēc prof. J. Peniķa uzskatiem, būtu vērtīgi „jaunu ideju un eksperimentālu pasākumu rosināšanai un veicināšanai“ (ko varētu uzskatīt par „sēklas naudas“ funkciju) un „tādu pasākumu atbalstīšanai, kas jau pierādījuši savu lietderību vai nepieciešamību, bet kam vajadzīgs finansiāls atbalsts, lai iesāktu darbu varētu turpināt

vai nobeigt“ (šo otru funkciju apzīmējot par „ugunsdzēsēju funkciju“).

Sanāksmi, ko V. Muižnieks raksturoja par „darba, bet ne jubilejas sēdi“, ievadīja māc. I. Gaides lūgšana, kam sekoja prof. J. Peniķa atsūtītā referāta lasīšana un fonda iniciātoru Dr. V. Gulēna un V. Muižnieka stāstījumi, kā radusies un augusi ideja materiālās bāzes izveidošanai latviešu kultūras darba atbalstīšanā. „Katrs no mums grib kaut ko ziedot“, teica V. Gulēns, „vissekmīgāk to var izdarīt, kopā strādājot.“

V. Muižnieks uzsvēra domu par kaut kā laikmetīgāku un lielāku radīšanu, kur nepietrūktu ne līdzekļu, ne ideālistu. Fonds top pēc principa, ka jebkurā laikā jebkurš var ar savu iemaksu izstāties, ka fondā jābūt cilvēkiem ar visdažādākiem uzskatiem. Fondam jāskatās nākotnē, jāredz kopējais ceļš.

Sanāksmes lielāko daļu aizņēma debates par fonda pagaidu darbības noteikumiem: mērķi, dalībniekiem, līdzekļiem, balsttiesībām, pārvaldi, iestāšanos, izstāšanos, likvidāciju. Šie noteikumi paredz, ka fonda materiālo bāzi veido 1000 dolaru lielas dalības maksas, ko iespējams atprasīt gada laikā. Iemaksātāji kļūst piltiesīgi fonda dalībnieki. „Studentu klauzula“

(Turpinājums 2. lpp.)

Sestdien, 1968. g. 9. novembrī

IEROSINĀTS FONDS...

(Sākums 1. lpp.)

paredz, ka par piltiesīgiem dalībniekiem var būt arī studenti, maksājot gadā 10 dol., bet pilnu iemaksu 5 gados pēc „studiju beigšanas.“ Sanāksme noraidīja Alvara Runģa ierosinājumu par „gadskārtējām dalības maksām“, kas apmēram atbilstu fonda ieguldīto 1000 dolaru „procentu peļņai.“ Šis ierosinājums, ko vēlāk „nodeva zināšanai statutu komisijai“, bija domāts, lai par piltiesīgiem fonda dalībniekiem kļūtu arī tie, kas nevar vai nevēlas iemaksāt 1000 dolarus. Ierosinājums arī ietvēra domu, ka ar „gadskārtējām iemaksām“ sabiedrībai iespējams vairāk un tiešāk stimulēt un ietekmēt fonda vadības darbu nekā tikai „nabalsošanas procesā.“

Pārrunās par fonda pagaidu darbības noteikumiem iniciātoru sanāksme izvirzījās no īpašiem lēmumiem, taču sniedza dažu labu principiālu atziņu un norādījumu pagaidu valdei un tās lietpratēju komisijām. „Mums darbības noteikumus vajadzētu vairāk vienkāršot“, pasvītroja J. Jauntirāns, „un vairāk „amerikanizēt“, lai tie novestu pie sekmēm mūsu apstākļos.“

Iniciātoru sanāksme ļoti centās pārvarēt dažu labu tradicionālu sanāksmi „bedri“ kā vispārīgājumus, jūsmu, un šī apzinīgā cenšanās dēļ principiālitate un lietiskums bija viens no pozitīvajiem punktiem. Sanāksmi vadīja V. Gulēns un J. Jauntirāns, protokolēja Rita Gāle un M. Romane.

E. Auzenbergs informatīvā stāstījumā referēja par naudas dažādiem ieguldījumu veidiem ASV.

Fonda pagaidu valdē, kas darbosies līdz dibināšanas sapulcei, kura sasaukama ne vēlāk kā pēc 13 mēnešiem, apstiprināja V. Muižnieku, V. Gulēnu, O. Pavlovski, G. Kaugaru, I. Gaidi, J. Peniķi, L. Streipu, M. Romani un E. Saviču; revīzijas komisijai nosauca E. Apši, R. Skrupšķeli un A. Legzdīnu. Pie fonda pagaidu valdes izveidoja statutu komisiju, kurā aicināja A. Nepartu, J. Jauntirānu un I. Ārmanu, nominācijas komisiju ar prof. Dr. A. Olti un jauno biedru komisiju ar L. Kalniņu. Pagaidu valdes nākotnes darba raksturīgākais izpaušums atspoguļojās Dr. G. Kaugara teiktajā: „Nākamajā gadā turpināsim aicināt, meklēt dalībniekus, kas būs fonda dibinātāji.“

Alvars Runģis

LAIKS Nr. 90. 1968. g. 9. nov.